

Vergaderjaar 2021–2022

25 424

Geestelijke gezondheidszorg

Nr. 592

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 oktober 2021

Op 21 juli 2021 is de factsheet «Het is er wel, maar je ziet het niet... Chronisch psychische problemen vragen om blijvende aandacht» aan mij aangeboden door Toezicht Sociaal Domein (TSD)¹. Hierbij doe ik uw Kamer deze factsheet en mijn beleidsinhoudelijke reactie toekomen².

Het doel van het toezicht door TSD is om regionale en lokale partijen te stimuleren hun aanpak persoonsgericht, passend, effectief en integraal vorm te geven. TSD heeft in vier gemeenten onderzoek uitgevoerd naar de aanpak voor kwetsbare inwoners met (ernstige) psychische problematiek en hun herstel na een crisis. De rode draden uit dit onderzoek en de verbeterpunten op landelijk niveau zijn in de factsheet opgenomen. TSD constateert in de eerste plaats dat de kwetsbare inwoners niet of onvoldoende (integraal) in beeld zijn bij de instanties waar ze in hun herstelproces mee te maken hebben, en daarnaast dat zij (te vroeg) weer uit beeld raken. TSD doet een viertal aanbevelingen om deze aandachtspunten op lokaal en regionaal niveau aan te pakken:

1. Het eerder bieden van (laagdrempelige) ondersteuning aan deze kwetsbare mensen;
2. Het organiseren van integrale zorg en ondersteuning ten behoeve van duurzame oplossingen en structurele ondersteuning;
3. Het domein overstijgend en in samenhang maken van plannen en afspraken tussen organisaties in de regio, op basis van inzicht in de individuele problematiek en problematiek van de totale doelgroep, en

¹ In Toezicht Sociaal Domein (TSD) werken vier rijksinspecties samen aan toezichttaken op het gebied van kwetsbare jeugdigen en volwassenen. De vier inspecties die binnen TSD samenwerken zijn: Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd, Inspectie van het Onderwijs, Inspectie Justitie en Veiligheid en Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid. TSD richt zich in het toezicht op verbetering van de kwaliteit en samenhang van de zorg en ondersteuning binnen het sociaal domein.

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

4. Het vaker betrekken van ervaringsdeskundigen in zowel hulpverlening als beleid.

Tevens doet TSD de aanbeveling aan VWS om gesignaleerde knelpunten en aanbevelingen op landelijk niveau in te brengen in de lopende gesprekken en discussies over de samenhang tussen de systemen van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de geestelijke gezondheidszorg (ggz).

Leeswijzer

In mijn reactie ga ik eerst in op enkele landelijke initiatieven die aansluiten op en ondersteunend zijn aan de aanbevelingen die TSD doet aan de lokale en regionale praktijk. Vervolgens ga ik in op de aanbeveling om de genoemde knelpunten in te brengen in de discussie over de samenhang tussen de Wmo en de ggz.

Reactie op factsheet «Het is er wel maar je ziet het niet...»

Ik spreek allereerst graag mijn waardering uit voor het gedane onderzoek en de (herkenbare) aandachtspunten. TSD benoemt een aantal belangrijke knelpunten.

Daarnaast constateer ik dat er veel voortgang is geboekt en veel goed gaat lokaal, regionaal en landelijk bij de aanpak van problemen met de kwetsbare doelgroep waar de TSD factsheet zich op richt. Ook TSD merkt op dat er op verschillende niveaus veel werk wordt verzet om passende en samenhangende zorg te realiseren. Toch wordt geconstateerd dat kwetsbare mensen met specifieke, complexe problemen niet altijd goed en/of tijdig worden geholpen. Complexe problemen vragen om diverse, (soms) op maat gemaakte oplossingen, waarbij het van belang is om levensbreed en integraal te kijken naar de problemen van mensen.

Er lopen verschillende landelijke initiatieven die aansluiten bij de door TSD genoemde aanbevelingen aan lokale en regionale partijen in het zorg- en veiligheidsdomein. Ik licht onderstaand een aantal initiatieven toe. Door middel van deze initiatieven helpen we de sector bij het verbeteren van de integrale zorg en ondersteuning aan kwetsbare burgers.

Actieprogramma «Grip op onbegrip» ZonMW

In mijn Kamerbrief van 6 juli jl. heb ik uw Kamer geïnformeerd over het vervolgactieprogramma «Grip op onbegrip» binnen de aanpak voor personen met verward gedrag³. Ook de komende vier jaar zal het kabinet zich samen met partners (landelijk, regionaal en lokaal) blijven inspannen om domeinoverstijgende initiatieven te verstevigen en *best practices* verder te verspreiden. Binnen het actieprogramma wordt onder andere ingezet op de aandachtspunten en thema's die in de factsheet van TSD worden aangestipt: er is aandacht voor wijkgerichte initiatieven en laagdrempelige voorzieningen, voor het versterken van de regionale samenwerking op het gebied van zorg en veiligheid en voor knelpunten rondom gegevensdeling, waarbij steeds actief wordt ingezet op het gebruikmaken van ervaringsdeskundigheid. Bovendien ligt de nadruk op het versterken en delen van de opgehaalde kennis binnen en tussen regio's.

³ Kamerstuk 25 424, nr. 589.

Landelijk meldpunt zorgwekkend gedrag

Naast vroegsignalering van problemen door professionals, kunnen ook burens en naasten een belangrijke rol spelen in het herkennen van zorgwekkende signalen. Zij kunnen hun zorgen uiten via het landelijk Meldpunt Zorgwekkend Gedrag (0800-1205). Het landelijke meldpunt schakelt de beller door naar een regionaal of lokaal meldpunt, wat sinds oktober 2020 meer dan 6500 keer is gebeurd. Het lokale meldpunt kan adviseren over wat iemand zelf kan doen. Ook kan het meldpunt op basis van de melding zorgen dat snel de juiste zorg of ondersteuning wordt ingeschakeld, in samenwerking met betrokken partijen in de regio. Dit draagt bij aan het vroegtijdig in beeld krijgen van kwetsbare personen en het laagdrempelig aanbieden van zorg en ondersteuning in de wijk.

Van beschermd wonen naar een beschermd thuis

Beschermd wonen is een (tijdelijke) woonvorm die gericht is op mensen met psychische of psychosociale problemen.

Gemeenten zijn hiervoor verantwoordelijk. Voor beschermd wonen ligt de nadruk op de implementatie van het advies «Van beschermd wonen naar een beschermd thuis», van de commissie Dannenberg. Activiteiten zijn erop gericht dat inwoners met een psychische kwetsbaarheid volwaardig kunnen deelnemen aan de maatschappij. Indien mogelijk in hun eigen wijk en met behulp van hun (sociale) netwerk en eventueel ambulante begeleiding. Een belangrijk onderdeel van het advies van de commissie Dannenberg is gericht op de doordecentralisatie van beschermd wonen, waarbij alle 352 gemeenten zich volledig gaan inzetten voor inwoners die behoefte hebben aan een vorm van beschermd wonen. Hierbij is ook van belang dat regionaal goed wordt samengewerkt met relevante (zorg)partners, zoals ook TSD in haar aanbevelingen opmerkt. Gemeenten worden hierbij op diverse manieren ondersteund. In mijn voortgangsrapportage van 8 juli jl. heb ik de ontwikkelingen geschetst ten aanzien van beschermd wonen.⁴

Zicht op de doelgroep

Het is van belang om goed zicht te hebben op de (mentale) gezondheid van mensen. Alleen als er een goed beeld is van de zorgbehoefte van mensen kunnen betrokken partijen gericht sturen op een passend zorgaanbod. TSD geeft aan dat dit inzicht in de doelgroep van belang is voor het maken van samenhangende plannen en afspraken voor het integraal bieden van zorg en ondersteuning. In het kader van de aanpak personen met verward gedrag zijn hiertoe in het traject «Zicht op de doelgroep» negen gemeentelijke en regionale proeftuinen van start gegaan. Daarnaast wordt door een groep experts een leidraad opgesteld die inzicht geeft in al beschikbare data. Hierdoor worden gemeenten/ regio's in staat gesteld om dataverzameling te doen die uitvoerbaar en betaalbaar is, betekenisvol is voor gemeenten en de inwoners op wie het gaat en binnen het wettelijk kader voor gegevensdeling past (de Algemene verordening gegevensbescherming).

Op landelijk niveau wordt er daarnaast gewerkt aan de monitor psychische problematiek. De ambitie is om periodiek een breed en samenhangend beeld te geven van de wijze waarop ondersteuning en zorg in de wijk is vormgegeven, welk deel hiervan uit welk wettelijk kader wordt gefinancierd en wat (mogelijke) toekomstige ontwikkelingen zijn. Het aanbestedingstraject voor deze monitor loopt en het is mijn

⁴ Kamerstuk 29 325, nr. 129.

verwachting dat de eerste editie voor de zomer van 2022 beschikbaar komt. Met de VNG is afgesproken dat deze hoofdzakelijk gegevens zal bevatten die al beschikbaar zijn en/of met beperkte administratieve lasten extra verzameld kunnen worden.

Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams)

Voor het organiseren van passende zorg en ondersteuning voor kwetsbare personen is het zaak dat professionals uit de verschillende domeinen noodzakelijke informatie voor de uitvoering van hun werkzaamheden ten aanzien van een cliënt met elkaar kunnen delen. TSD vraagt hier in de aanbevelingen aandacht voor, zodat integrale en duurzame zorg en ondersteuning tot stand kan komen voor kwetsbare personen met zorg- en hulpbehoeften op meerdere domeinen. Het wetsvoorstel Wams⁵ beoogt te voorzien in een expliciete grondslag voor de gegevensverwerking die nodig is om tot een gecoördineerde aanpak en samenwerking te komen bij meervoudige problematiek in het sociaal, zorg- en eventuele aanpalende domeinen. Tevens worden de lokale meldpunten niet-acuut in het wetsvoorstel voorzien van een wettelijke grondslag. De ministerraad heeft op 2 juli jl. ingestemd om dit wetsvoorstel ter advisering voor te leggen aan de Raad van State.

Discussienota zorglandschap ggz

De aanbeveling om de genoemde knelpunten en oplossingsrichtingen op landelijk niveau mee te nemen in lopende discussies over de samenhang tussen de systemen van de Wmo en de ggz neem ik van harte over. Voor de zomer is de ambtelijke «Discussienota zorglandschap ggz» openbaar gemaakt, waarbij eenieder de mogelijkheid is geboden om hierop te reageren.

Bij de geboden oplossingsrichtingen is de discussienota komt ook de samenhang tussen de domeinen van de Wmo en de ggz aan de orde. Besluitvorming over het zorglandschap ggz is aan een nieuw kabinet.

Tot slot

De aandachtspunten voor de lokale en regionale uitvoering zijn herkenbaar, en zoals ik heb toegelicht zijn er zowel landelijk als regionaal initiatieven die tot doel hebben deze aan te pakken. Het is van belang om ook in de komende periode de aandacht voor deze knelpunten vast te houden en mee te nemen naar bredere discussies over de toekomst van de ggz en maatschappelijke ondersteuning. Zo werken we samen aan de juiste zorg en ondersteuning voor onze kwetsbare inwoners.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
P. Blokhuis

⁵ Kamerstukken 34 477 en 32 761, nr. 66.